

VOJNA: BITKA.

Boj divja.

Kdo si, ki kličeš človeka? — Človeka ni! —
Ki kličeš brata, očeta? — Ne očeta, ne brata ni! —
Zver je prišla iz okov in divja ...
Vse, kar so nabrali od veka do veka — gori!
Moč dvajset stoletij v curku krvi do nebes se podi.

Vso zavest sta jim vzela kri in šum,
groza smrti jim daje pogum
zverine: dvoje belih oči, dvoje ustnic penečih,
dvoje vrst zob, da se v meso zajedo ... in štrčečih
bajonetov ost in pok ... O, razum
se prelil je v instinkt: za svoj Jaz
se borijo. Ko krogla zapoje, pretrese ga mrz
in upogne se — bajonet odbije in preko ran
in smrti, naprej! — Da ni mrtev: mori,
mori: da bi živel še samo en dan!

Dim ... S telesom na tleh se umikajo smrti ... Naskok!
Polna in glasna ravan: bajoneti, rjojenje,
grmenje topov, da se tresejo griči ... Pok granate — in naokrog
se napravi strašen kup krvi, prsti, mesa in kosti ...
Nove čete tonejo v grozo ... Kot sila plazov konjeniki gredó, pod kopiti
umirajo ... Naprej! ... Prodirajo. — Ranjeni, razbiti
ne čutijo nič, le v točo se krogel, šrapnelov podijo blazni in v vihar
strojnih pušk, ki škropijo, kot bi rože zalival vrtnar,
in obraz ne razloči obraza: vse en tok valovi — v smrtni krohot ...
In polja ječijo, vasi se pepelijo,
ljudje bežijo, umirajo starci, otroci, žene
dojencem zakrivajo nedolžne oči, da ne vzrejo grozot.

Tam — iz divjega meteža hipno se dvigne možak,
puško vrže v zrak,
poklekne na tla in objame mrliča in ga boža ...
Ha ha ha ha! — se smeje, poljublja, na licih mu roža
krvi je razcvela ... Ha ha ha ha! — Oko mu blodno sije ...
Tam sedi ... strmi ... sedi ... da konjsko kopito ga ubije ...

Drugi bajonet je na prsi obrnil: zažgrala je kri in oblila
ga ... Tretji z neznansko močjo je kopito vihtel: razločila
ni več sovražnika, druga; vseeno mu: kamen ali drevo ...
Dva brata sta se spogledala v klanju, ubila se: Tako
jima obraz je bil izpremenjen in sivi lasje ...
In vse: dim in kanoni, puške, ostrina, rjojenje, gorje!

Ognjeni vihar divja naprej.
Dvoje železnih valov se je spluščilo v kri
in sam zrak strepeni
do visokih nebes in še solnce rudeče visi sredi vej
razplamtelega gozda. Čas krohotaje blazni
in prostor pada . . . Črna slepa žena, ogromna si!

VOJNA: MATI MOLČI.

Na strop in na stene je besno udarilo o polnoči.
Otroci so plašno pogledali: »Mati?!«
»Veter golči . . .«
Potrkalo v jutro. — »Mati?« — »To žarki so zlati.«
Potrkalo je opoldan. — »Mati?« — »To je dan.«
In v mraku na dver. — »Mati?« — »To je večer . . .«
In pred polnočjo. — »Kaj pa je to?« —
Mati molči . . .
Ko je bil dan, so otroci pogledali: »Zima je.«

In od polnoči do polnoči trka
in drobtinic prosi, lakoto budí in bosí —
in šibo nosi in švrka, švrka,
da boli; goriva ni.
Otroci se stiskajo, vetrovi piskajo:
Hi hi hi hi!

Mati molči . . .

France Bevk.

PESEM V MOLU.

Mrtvo drevó pod svinčeno nebó
strmí;
pod svinčením nebom vran leti.
Rekel bi, da se na drevó spusti.

Moja misel je žalostna ko zapuščen čas,
moja misel je mrzla ko zimski mraz.

SENCE.

Zlato solnce črno riše
zelena drevesa, bele hiše
in nas — —

Zakril sem si obraz.

Joža Lovrenčič.

VOJNA: MOLITEV.

Molitev milijonskih prsi;
višja kot najvišja gora,
globlja kot najgloblje morje,
širja kot je zvezdni krog,
bolj silna kot pogin sveta,
za čas in prostor nepojmljiva,
rastoča kot vihar pustinje:
Usmiljeni Bog!
Usmiljeni Bog!

V BOLNIŠNICI.

Ptička je na okno priletela
in prinesla cvet —
pogledal sem skozi šipe in se čudil,
da ves bel je svet . . .

In pod oknom deklet joče,
bere pismo to:
»Draga, jaz te ljubim vroče —
pa mi — ni hudo . . .«

Deklet joče, jaz umiram . . .
Pticek s cvetom je zapel.
Solnce sije, travnik cvete —
in še jaz sem ga vesel — — —

MAKOV CVET.

V poletju čez polje, zeleno, rumeno.
V solncu se sveti svet.
Žena je utrgala makov cvet:
Varljivo dekle
je iz cveta pogledalo v mé
iz Nekdaj! . . .

Jaz: »Vrzi na tla! Ne igraj!«

Rdeči lističi so se sesuli na tla . . .
Po poti sva šla, zamišljena, kakor po krvi bi šla — —

France Bevk

PESEM.

Veja govori zimo, gora jo govori
in solnce. —
Pride podvečer, iz ravnine planejo zadnji žarki.
Z okni govorijo, pozdravljajo jih parki
in gore so bogate
lepote zlate:
oči se zazrejo — srce vzdrhti, drhti — —

— Ti! —

Klic po pomladi je padel v mrz —
iz teme je vzcvetel tvoj obraz — — —

Joža Lovrenčič.

PESMI.

I. Nebo je modro božje okó
in solnce je zlata zenica:
odtísi večnosti gredo skozi njó,
in smo mi in je vse,
ki živi še onstranstvo in zase ne ve.

II. Enkrat bi moral slišati
zvezdo ob zvezdo zlató zazveneti
in videti sladke ognje
svetov cveteti —

pa bi rekel: vredno je na zemlji živeti!

III. Večnost, pesem pesmi;
drhteli
bomo, živa misel, in jo bomo peli
v eni besedi: Gospod! — —

Velika, velika je naša pot.

Joža Lovrenčič.

MODERNA SKRIVNOST.

»Naš čas je laž!«
vsak modrec v dnevnik svoj si piše.
»Resnica!« stavi sebi za parolo
in je vesel ob misli, da s tem svojo krivdo briše.
In cel svetnik sam sebi se že zdi,
ko v svoji tenkovestnosti podvomi,
če pravzaprav sam sebi govori
resnico ali se na skrivnem laže.

Jože Plot.

ČLOVEK.

Visoko, visoko so zvezde nocoj,
kot bi se v zlatu kopale, so svetle;
nizko, nizko so moje misli nocoj,
mrežasto so do peklà se spletle.

Zvezda milosti bi se morala vtrniti
in vanje pasti,
razžgati jih in razbeliti
in videl bi jih do nebá, do nebá rasti.

Joža Lovrenčič.

VOJNA: ČRNE VASI.

Črni so zidovi, tramovi in veje dreves,
sivo, skoraj črno je nebo.
Črne so rane v mesu teles,
črni vrani žró, žró.

Crne so misli v dnu src zakópane,
ljubezni oropane.

France Bevk.